

BEREKENING VAN DE SCHADE DOOR DE ONDERBREKING VAN HET
PRODUCTIEPROCES TEN GEVOLGE VAN DE WATERSNOOD

Dit rapport is getoetst aan het oordeel van een Commissie van Advies.

In de commissie hadden de volgende personen zitting:

Dr Ir N.H.H. Addens,	Inspecteur van de Landbouw. Arnhem (Voorzitter)	
Dr Ir C.W.C. van Beekom,	Rijkslandbouwconsulent,	Goes
Dr Ir C. v.d. Berg,	Bodemdeskundige bij de Rijksdienst voor Landbouwherstel,	Goes
C. den Engelse Rzn,	Landbouwer,	Klundert
J.A. Klompe,	Landbouwer,	Anna Jacobapolder
L. Magielse,	R.K. Landarbeidersbond "St Deusededit",	Breda
J.A. van Nieuwenhuyzen,	Landbouwer,	Achthuizen
Ir H.H. Smeenk,	Stichting voor de Landbouw,	's Gravenhage
B. Zinkweg,	Landbouwer,	Numansdorp

De commissie kon zich met de opzet en de inhoud van het rapport verenigen, waarbij echter de volgende aantekeningen dienen te worden vermeld.

1. Enkele leden der Commissie achtten het een bezwaar, dat de bemestingskosten te laag zijn voor die gebieden, waarin het bouwplan intensiever is dan gemiddeld in het door de watersnood getroffen gebied.
2. De pacht met inbegrip van de onderhoudskosten werd door het merendeel der leden te laag bevonden. Dit oordeel was gebaseerd op de opgaven van enkele boekhoudbureaux. In deze opgaven waren de kosten begrepen van door de pachter betaald groot onderhoud aan gebouwen. In het rapport zijn deze kosten, welke normaal ten laste van de verpachter komen, niet onder de pacht opgenomen.

De verantwoordelijkheid voor de in het rapport vermelde berekeningen berust bij het Landbouw-Economisch Instituut.

Het rapport is opgesteld op de afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek door de heren Ir G.M. Hoornsman en J. Hoornweg, onder leiding van de heer P.M. van Nieuwenhuyzen, eo.drs.

De Directeur,

J. Horring

(Dr J. Horring)

's Gravenhage, December 1953

30/1003

INHOUD

	blz.
I ALGEMEEN	1
1. Het doel der berekeningen	1
2. De opzet der berekeningen	4
3. Basis voor de berekeningen	5
II DE BEREKENINGEN	5
1. Het bepalen van de waarde van de productiemiddelen	5
2. Het berekenen van de tevergeefs gemaakte kosten per 1 Februari 1953	8
3. Het berekenen van de zaakschade	13
III SAMENVATTING VAN DE UITKOMSTEN	16

BIJLAGEN

I Productieomstandigheden van het type-bedrijf	18
II Bouwplan	20
Toelichting op het berekenen van enige kostenfactoren	
III-A Arbeidskosten	21
III-B Trekkerkosten	23
III-C Pacht	23
III-D Werktuigeninventaris	26

BEREKENING VAN DE SCHADE DOOR DE ONDERBREKING VAN HET
PRODUCTIEPROCES TEN GEVOLGE VAN DE WATERSNOOD

I. ALGEMEEN

1. H e t d e e l d e r b e r e k e n i n g e n

De berekeningen zijn opgesteld met het doel een grondslag te geven voor het bepalen van de normen voor schadevergoeding, welke door de Minister van Financiën in overeenstemming met de Minister van Landbouw worden vastgesteld binnen het kader van de Wet op de Watersnoodschade.

De berekeningen hebben geen betrekking op de schade aan dode en levende inventaris en gebouwen, doch op de schade:

1. door het verbreken van het productieproces op 1 Februari 1953 (de tevergeefs gemaakte kosten en de zaakschade),
2. doordat de opbrengsten van oogst 1953 en eventueel in volgende jaren op de drooggevallen gronden veelal zodanig beneden het normale peil zullen blijven, dat deze lager zijn dan de kosten. In dit geval wordt een zodanige vergoeding gegeven dat deze, tezamen met de verkregen geldopbrengst, gelijk is aan de gemaakte kosten (zgn. herstel-bewerkingskosten).

Voor de berekeningen betreffende de herstel-bewerkingskosten moet eerst een aantal gegevens omtrent de voor oogst 1953 verrichte werkzaamheden worden verkregen. Deze berekeningen kunnen derhalve pas later worden voltooid en zullen in een afzonderlijk rapport worden gepubliceerd.

De berekeningen in dit rapport hebben dus alleen betrekking op het eerste doel (de tevergeefs gemaakte kosten en de zaakschade).

De berekeningen zijn uitgevoerd voor de volgende gevallen:

- A. Bouwland:
 - a. onbewerkt land (niet op wintervoor),
 - b. land op wintervoor,
 - c. wintergranen,
 - d. koolzaad,
 - e. karwij,
 - f. lucerne of klaver.
- B. Grasland.

2. De opzet der berekeningen

a. De tevergeefs gemaakte kosten tot 1 Februari 1953 hebben betrekking op de volgende werkzaamheden: de grondbewerking en de inzaai en verpleging van wintergewassen. Op grond van de genormaliseerde hoeveelheden productiemiddelen, zoals werkuren en hoeveelheden zaaizaad, zijn deze kosten bepaald. Naast deze kosten zijn er de bemestingskosten, welke vóór 1 Februari zijn gemaakt. Hierin zijn dan begrepen de verloren gegane fosforzuur- en kalibemesting, de stalmeest en de groenbemesting. Bij het bepalen van de waarde van de gestrooide kunstmest (fosforzuur en kali) zou feitelijk moeten worden nagegaan, welk gedeelte op 1 Februari was gestrooid en welk deel als voorraad aanwezig was. In overleg met de directeur van de Rijksdienst voor Landbouwherstel is uit administratieve overwegingen aangenomen, dat in de norm voor de tevergeefs gemaakte kosten en voor zaakschade de volledige kosten van de fosforzuur- en kalibemesting voor een normale oogst zullen worden gerekend hetgeen dus inhoudt, dat het verlies aan voorraden van deze meststoffen, aanwezig in de bedrijfsgebouwen, niet zal worden vergoed bij de regeling betreffende de voorraden welke verloren zijn gegaan. De verloren gegane voorraden stikstofmeststoffen zullen echter wel in laatstgenoemde regeling begrepen zijn. De vóór 1 Februari ten behoeve van de wintergewassen gestrooide hoeveelheden stikstofmeststoffen zijn onder de kosten opgenomen. De fosforzuur- en kalimeststoffen waren immers op 1 Februari grotendeels gestrooid, de stikstofmeststoffen daarentegen niet.

Tot de tevergeefs gemaakte kosten zijn tenslotte nog te rekenen de algemene arbeidskosten tot 1 Februari.

b. De zaakschade

Voor de bedrijven en die afzonderlijke percelen, welke dit jaar niet tijdig zijn drooggevalen om nog te worden ingezaaid, is de zgn. zaakschade berekend. Deze is gelijk aan de tevergeefs gemaakte kosten tot 1 Februari, vermeerderd met de algemene jaarkosten van het bedrijf zoals pacht, werktuigkosten e.d.

c. Beloning voor de bedrijfsleider (leiding en toezicht)

Het is tot dusver gebruikelijk, dat door het L.E.I. slechts de kosten van de handenarbeid van de boer (alsmede die van

medewerkende gezinsleden) onder de kosten worden opgenomen. Een beloning voor leiding en toezicht moet echter eveneens tot de kosten worden gerekend. Door het ontbreken van bepaalde normen voor de hoogte van de beloning van de werkzaamheden van de bedrijfsleider, heeft het L.E.I. deze werkwijze tot dusver niet gevolgd. Voor de kostprijsberekeningen is dit van weinig betekenis. Bij het vaststellen van de producentenprijs gaat men er immers van uit, dat in deze prijs een beloning voor de ondernemer moet zijn opgesloten. Thans heeft echter overleg plaatsgehad tussen vertegenwoordigers van de Stichting voor de Landbouw en het Ministerie van Landbouw om een bedrag vast te stellen voor de beloning van de bedrijfsleiding en deze in de kostprijzen te doen opnemen. Hierbij is men tot een voorlopige afspraak gekomen. In afwachting van een definitieve overeenstemming tussen genoemde instanties zijn in dit rapport bedoelde voorlopige bedragen aangehouden.

3. Basis voor de berekeningen

De bepaling van de kosten geschiedde op grond van de uitkomsten van een type-bedrijf, welke zijn vermeld in rapport no 166 "Waarschijnlijke kostprijzen van akkerbouwproducten en de rentabiliteit van het type-bedrijf in het Z.W.-Zeekleigebied - Oogst 1952". Hierin is de normalisatie van de aangewende hoeveelheden productiemiddelen uitgevoerd binnen het kader van een type-bedrijf, dat zodanig is opgezet, dat het typerend is voor de productieomstandigheden van het betreffende gebied zoals grootte, grondsoort, verkaveling, productieplan, trekkrachtvoorziening, arbeidsmethoden e.d. Dit houdt niet in, dat het type-bedrijf een bestaand bedrijf is, doch het vertoont grote overeenkomst met bestaande bedrijven, welke het typeert.

Ter oriëntering wordt in bijlage I een overzicht gegeven van de voornaamste productieomstandigheden van het type-bedrijf.

II. DE BEREKENINGEN

1. Het bepalen van de waarde van de productiemiddelen

Voor het bepalen van de kosten zijn de hoeveelheden productiemiddelen gewaardeerd tegen het prijspeil in de periode van aanwending.

a. Arbeidskosten

De gemiddelde arbeidskosten per uur zijn berekend op basis van de vaste arbeidskern. De beloning van de arbeiders is afgestemd op de tarieven volgens de C.A.O. van 1952/53 voor de volwaardige arbeiders.

De gemiddelde arbeidskosten per gewerkt uur bedragen f. 1,19. Hierin zijn dan begrepen de wettelijke sociale lasten en de kosten voor vacantie, vacanti toeslag, verlet op feestdagen en ziekte.

Voor een nadere uiteenzetting betreffende de berekening van de arbeidskosten zij verwezen naar bijlage III-A.

b. Trekkrachtkosten

Deze kosten hebben hoofdzakelijk betrekking op de gewerkte uren voor de grondbewerking en de inzaai van wintergewassen, welke in de loop van het oogstjaar 1952 worden verricht. Om deze reden zijn de paardekosten per gewerkt uur ongewijzigd van de voorcalculatie 1952 aangehouden, namelijk f. 0,96 per werkuur.

De trekkerkosten zijn afgestemd op de variabele kosten en bedragen f. 1,97 per trekkeruur. In de berekening voor de zaakschade en voor de herstel-bewerkingskosten worden de totale jaarkosten van de trekker opgenomen.

De specificatie van de variabele trekkerkosten voor de bepaling van de te vergeefs gemaakte kosten is vermeld in bijlage III-B.

c. Zaai-zaad

De kosten van het zaai-zaad zijn, voor zover het aangekocht zaai-zaad betreft, tegen de verbruikersprijzen gewaardeerd. Het zaai-zaad, afkomstig uit het eigen bedrijf, is gewaardeerd tegen de telersprijs verhoogd met de uitval- en schoningskosten en een kwaliteitstoeslag.

d. Aangekochte meststoffen

De kosten van de aangekochte meststoffen zijn gewaardeerd tegen het gemiddelde prijspeil in October t/m December 1952. De berekening van deze gemiddelde prijzen geschiedde met behulp van de statistiek van verbruikersprijzen voor kunstmeststoffen van het L.E.I. Wat betreft het verbruik van de verschillende soorten

meststoffen zijn de gegevens van rapport No 166 gecorrigeerd in verband met het relatief grotere areaal hakvruchten in het getroffen gebied (zie bijlage II).

e. Werktuigkosten

De bepaling van deze kosten geschiedde op basis van de gemiddelde vervangingswaarde van de werktuigen in het najaar 1952 en het voorjaar 1953. De kosten voor onderhoud en de aanschaffing van klein gereedschap zijn gebaseerd op de uitkomsten van een aantal L.E.I.-bedrijven over het boekjaar 1952/53. De rente is berekend op basis van 4% rentevergoeding over de boekwaarde (60% van de vervangingswaarde). De specificatie van de werktuigeninventaris is opgenomen in bijlage III-D.

f. Pacht

De hoogte van de pacht is afgeleid van de gemiddelde pacht-prijzen van de afgesloten contracten in de jaren 1949, 1950 en 1951 (volgens de Pachtstatistiek van het C.B.S.) en de opgaven van de Grondkamers van de pachtnormen voor grond en gebouwen van gemiddelde kwaliteit voor het jaar 1952. De op deze wijze berekende gemiddelde pacht prijs over de laatste vier jaren (van nieuwe contracten) is een benadering van de gemiddelde betaalde pacht prijs voor oogst 1953. Wat betreft de hoogte van de pacht is uitgegaan van de productieomstandigheden van het type-bedrijf. Voor de berekening van de gemiddelde pacht zij verwezen naar bijlage III-C.

g. Overige kosten

De overige kosten - algemene kosten - zijn gewijzigd in verband met wegvallende kosten, zoals heffingen t.b.v. de Stichting voor de Landbouw. Voor het overige zijn deze kosten ongewijzigd uit de voorcalculatie 1952 aangehouden.

2. H e t b e r e k e n e n v a n d e t e v e r g e e f s
g e m a a k t e k o s t e n p e r 1 F e b r u a r i 1 9 5 3

In aansluiting op de berekening van de tevergeefs gemaakte kosten zal in een afzonderlijk rapport de berekening van de herstel-bewerkingskosten volgen. De voor deze laatste berekeningen benodigde gegevens moeten eerst nog ten dele worden verzameld door middel van een mondelinge enquête op een aantal overstroomde bedrijven.

Een afsplitsing van bepaalde kostenbestanddelen over de perioden vóór en na 1 Februari is vrij arbitrair. Volstaan wordt bij de bepaling van de herstel-bewerkingskosten de reeds in rekening gebrachte tevergeefs gemaakte kosten op de totale jaarkosten in mindering te brengen. De beloning voor bedrijfsleiding betreffende de organisatorische en administratieve werkzaamheden van de boer wordt opgenomen in de berekening van de herstel-bewerkingskosten en blijft daarom bij de bepaling van de tevergeefs gemaakte kosten buiten beschouwing.

Allereerst wordt de berekening gegeven van de kosten van het bouwland. De berekening van de kosten per ha grasland is afzonderlijk behandeld.

A. B o u w l a n d

a. Grondbewerking

Hierbij dient onderscheid te worden gemaakt in:

1. onbewerkt land (niet op wintervoor),
2. land op wintervoor.

Volgens rapport No 166 bedraagt de totale hoeveelheid arbeid voor de grondbewerking per ha bouwland (zonder de 2-jarige gewassen, zoals karwij, lucerne of klaver) 24 mu, 24 pu en 9 tu. In deze uren, welke gelden voor gemiddelde omstandigheden, zijn begrepen alle uren voor grondbewerking, zonder het zaaiklaar maken van het land. Door de natte herfst van 1952 werd het ploegen op wintervoor ten behoeve van oogst 1953 echter bemoeilijkt. Aan de hand van de uitkomsten van een aantal L.E.I.-bedrijven is berekend, dat $\pm 15\%$ tot 20% meer uren besteed zijn aan de grondbewerking. Bovenstaande normen zijn dienovereenkomstig gewijzigd.

De hoeveelheid arbeid voor grondbewerking van onbewerkt land (niet op wintervoor) is gebaseerd op de aldus bepaalde normen, verminderd met de uren, benodigd voor het ploegen op wintervoor. Het aantal uren voor het ploegen op wintervoor ten behoeve van oogst 1953 is gesteld op 12 mu, 10 pu en 8 tu.

De kosten van de grondbewerking bedragen per ha bouwland:

	Onbewerkt land (niet op wintervoor)	Land op wintervoor
Arbeidskosten	16 mu = f. 19,-	28 mu = f. 33,30
Paardekosten	18 pu = f. 17,30	28 pu = f. 26,90
Trekkerkosten	3 tu = f. 5,90	11 tu = f. 21,70
Totaal per ha bouwland (afgerond)	f. 42,-	f. 82,-

b. Drainage, bemesting, onderhoud werktuigen e.a.

De algemene boerderijuren zijn voor de helft van de totale jaarkosten, geldend voor normale omstandigheden, in de berekening opgenomen. Voor de nogoptestellen berekening van oogst 1953 wordt voor de bepaling van deze kosten 1 Februari als uitgangsdatum aangehouden. De gewijzigde productieomstandigheden zullen de hoogte van deze kosten beïnvloeden, zodat het dan niet zonder meer mogelijk is, hiervoor de normen volgens rapport No 166 aan te houden.

De kosten zijn berekend per ha bouwland en bedragen:

Arbeidskosten 23 mu à f. 1,19	f. 27,40
Paarde-/trekkerkosten	" 3,80
Totaal per ha bouwland (afgerond)	f. 31,-

c. Zaaïen en verplegen

Tot de directe kosten van de wintergewassen welke vóór 1 Februari zijn verricht, behoren het zaaïen, een gedeelte van het verplegen en de kosten van het zaaizaad. Voor de verschillende gewassen bedragen deze kosten per ha:

	Wintergraan	Karwij	Koolzaad	Lucerne
Zaaizaad (incl. ont-smetting)	165 kg = f. 56,-	13 kg = f. 18,20	7 kg = f. 7,80	15 kg ¹⁾ = f. 74,30
Zaaïen arbeidskosten	8 mu = f. 9,50	-	13 mu = f. 15,50	8 mu = f. 9,50
trekkr.kosten	13 pu = f. 12,50	-	17 pu = f. 16,30	5 pu = f. 4,80
Verplegen arbeidskosten	5 mu = f. 6,-	40 mu = f. 47,60	5 mu = f. 6,-	3 mu = f. 3,60
trekkr.kosten	5 pu = f. 4,80	20 pu = f. 19,20	5 pu = f. 4,80	3 pu = f. 2,90
Totaal (afgerond)	f. 89,-	f. 85,-	f. 50,-	f. 95,-

1) De helft van de benodigde hoeveelheid zaaizaad, omdat jaarlijks de halve oppervlakte wordt ingezaaid.

d. Bemestingskosten

(1) Aangekochte meststoffen

De totale hoeveelheid aangekochte fosforzuur- en kalimeststoffen is als verloren beschouwd. Indien de aangekochte stikstofmeststoffen reeds op het bedrijf aanwezig waren, zullen deze eveneens verloren zijn gegaan. De vergoeding der schade loopt hiervoor echter via de regeling voor vergoeding van verloren gegane voorraden. Voor karwij en koolzaad is gesteld dat + 25 kg zuivere stikstof reeds vóór 1 Februari was gestrooid. De kosten hiervan bedragen 25 x f. 0,96 = f. 24,- per ha.

De genormaliseerde hoeveelheden fosforzuur en kali volgens de type-berekening in rapport no 166 zijn gewijzigd op grond van het feit, dat de omvang van het getroffen areaal in de afzonderlijke gebieden varieert. Ten gevolge hiervan traden eveneens verschillen op in het gemiddelde bouwplan van het getroffen gebied ten opzichte van het bouwplan van het type-bedrijf (zie bijlage II).

De in deze berekeningen aangehouden fosforzuur- en kali-bemesting is daarom een gewogen gemiddelde op grond van het getroffen areaal in elk van de afzonderlijke gebieden en de uitkomsten volgens rapport no 166.

De aangekochte fosforzuur- en kalimeststoffen bedragen per ha bouwland bij een normale behoefte volgens de gecorrigeerde berekenings:

fosforzuur:	60 kg (zuiver)	à 55,8 ct	= f. 33,50
kali:	75 " "	à 32,0 ct	= " 24,-
totaal per ha bouwland (afgerond)			f. 58,-

(2) Groenbemesting

De voor groenbemesting uitgezaaide oppervlakte gewassen is afgestemd op de omstandigheden in het najaar 1952 en is als kosten opgenomen, nl. 4 ha rode klaver en 4 ha hopperups op 32,75 ha bouwland (zonder klaver en lucerne als hoofdgewas). De kosten hiervan bedragen:

ingezaaid: 4 ha rode klaver en 4 ha hopperups		
zaaizaak -	48 kg rode klaver à f. 6,25	f. 300,-
	60 kg hopperups à f. 1,40	" 84,-
arbeidskosten	96 mu à f. 1,19	" 114,-
paardekosten	40 pu à f. 0,96	" 38,-
totale kosten (afgerond)		f. 536,-

De overige groenbemesting bedraagt voor ondergeploegde bietenkoppen en -blad 2,60 ha¹⁾ à f. 110,- per ha = f. 286,- in totaal.

De oppervlakte van de blijvende klaver/lucerne, waarvan de kosten afzonderlijk zijn berekend, beïnvloedt de oppervlakte klaver, welke voor groenbemesting wordt onderploegd. Om deze reden zijn de kosten voor groenbemesting ongeslagen over het bouwland zonder de oppervlakte van de blijvende klaver/lucerne.

geen

De kosten van groenbemesting bedragen in totaal dus f. 536,- + f. 286,- = f. 822,-, dit is f. 25,- per ha bouwland zonder oppervlakte klaver/lucerne.

(3) Stalmestkosten

De hoeveelheid stalmest, welke wordt geproduceerd, is afhankelijk van de veebezetting. Voor de kostenberekening is derhalve uitgegaan van de veebezetting op het typebedrijf en de volgende normen per dier:

melkvee	f. 37,50
jongvee/mestvee	f. 12,50
werkpaarden	f. 25,-

De totale berekende waarde is gelijkmatig verdeeld over het bouwland (zonder klaver en lucerne) en het grasland. De op deze wijze berekende kosten bedragen f. 10,- per ha.

(4) Algemene opmerking bij de bemestingskosten

In de berekening van de tevergeefs gemaakte kosten zijn de totale kosten opgenomen van de fosfaat- en kalibemesting, de groenbemesting en de stalmest. De gegeven bedragen hebben het karakter van maximumbedragen. Deze kosten zullen niet in alle gevallen geheel tevergeefs zijn gemaakt. De omstandigheden, zoals de duur van de inundatie en het zoutgehalte, zullen de omvang van het verlies aan bemesting waarschijnlijk beïnvloeden. Het is echter niet mogelijk voor de verschillende omstandigheden een uitspraak te doen over de mate, waarin van verlies kan worden gesproken, zodat met het aangeven van de totale kosten is volstaan.

e. Rente omlopend kapitaal

Over het omlopend kapitaal is tot en met Januari 4% berekend.

1) Oppervlakte gewijzigd t.o.v. de type-berekening. Ten gevolge van de ongunstige omstandigheden in het najaar 1952 is de ondergeploegde oppervlakte bietenkoppen en -blad gesteld op $\pm 40\%$ van het bietenareaal.

Voor de verschillende gewassen zijn hiervoor de volgende kosten berekend:

onbewerkt land (niet op wintervoor)	f. 1,85	per ha
land op wintervoor	" 2,30	" "
wintergraan	" 3,50	" "
karwij	" 3,40	" "
koolzaad	" 3,40	" "
lucerne/klaver	" 3,-	" "

gemiddeld is f. 3,- per ha gerekend.

B. G r a s l a n d

a. Verplegen

Tot de kosten van grasland zijn van het begin van de stalperiode af te rekenen de uren voor verplegen. In totaal bedragen deze kosten per ha: 20 mu à f. 1,19 = f. 24,-.

b. Bemesting

(1) Aangekochte meststoffen

De hoeveelheden zuivere meststoffen zijn ongewijzigd uit rapport no 166 aangehouden. Voor de kosten van stikstofbemesting geldt ook hier dezelfde opmerking als bij het bouwland.

In totaal bedragen de kosten:

fosforzuur 50 kg (zuiver) à 55,8 ct	= f. 27,90
kali 10 kg " à 32,0 ct	= " 3,20
totaal aangekochte meststoffen per ha	f. 31,-

(2) Stalmestkosten

De waarde van de hoeveelheid stalmest is gebaseerd op de veebezetting van het type-bedrijf en bedraagt f. 10,- per ha bouwland (zonder klaver en lucerne) en grasland.

c. Rente omlopend kapitaal

De rente van kort omlopend kapitaal is bij de berekening van de graslandkosten buiten beschouwing gelaten. Bij de kostprijsberekening van de melk worden deze kosten eveneens

niet opgenomen, daar de uitgaven worden gecompenseerd door de regelmatige ontvangsten van melkgeld.

3. H e t b e r e k e n e n v a n d e z a a k s c h a d e

Zoals onder punt 2b is vermeld heeft de zaakschade betrekking op die bedrijven of afzonderlijke percelen, welke dit jaar niet tijdig genoeg zijn drooggevallen om nog te worden ingezaaid.

De tevergeefs gemaakte kosten per 1 Februari 1953 dienen voor de bepaling van de zaakschade te worden verhoogd met de jaarkosten, welke onafhankelijk van de productie worden gemaakt. Als uitgangspunt wordt aangenomen, dat na 1 Februari voor oogst 1953 niet meer is ingezaaid of geen melkvee aanwezig is. De volgende kosten kunnen dan tot de jaarkosten worden gerekend:

- a. de pacht,
- b. de algemene bedrijfskosten,
- c. de beloning voor de bedrijfsleider.

Voorts zijn er enige kostenfactoren, welke afhankelijk van de omstandigheden na 1 Februari 1953 tot de jaarkosten kunnen worden gerekend:

- d. trekkrachtkosten:
 - 1) de kosten van werkpaarden, voor zover op het bedrijf aanwezig,
 - 2) de afschrijving, rente en onderhoud van trekker, voor zover op het bedrijf aanwezig,
- e. werktuigkosten: afschrijving, rente en onderhoud van de werktuigeninventaris, voor zover aanwezig en niet verloren gegaan,
- f. arbeidskosten van de op het bedrijf werkzame vaste arbeiders, die niet zijn ingeschakeld voor herstel boerenwerk.

Het bepalen van deze jaarkosten is vrij arbitrair, daar de omstandigheden na 1 Februari 1953 voor de bedrijven, waar niet is ingezaaid voor oogst 1953, nog grote variaties kunnen vertonen. In de berekening van de zaakschade zijn daarom uitsluitend die kostenbestanddelen opgenomen, welke op het merendeel der bedrijven als verlies zijn te beschouwen.

De kosten zijn als volgt berekend:

a. Pacht

Onder de omstandigheden van het type-bedrijf is voor oogst 1953 een gemiddeld betaalde pacht prijs berekend van f. 130,- per ha cultuurgrond (gemeten maat). Voor de berekening van de gemiddelde pacht zij verwezen naar bijlage III-C. De kosten van onderhoud aan bedrijfsgebouwen voor rekening van de pachter zijn aangehouden op f. 5,- per ha,¹⁾ zijnde de helft van de totale jaarkosten.

1) Gemiddelde uitkomsten van L.E.I.-bedrijven f. 9,- per ha cultuurgrond. Boekjaar 1952/53.

b. Algemene kosten

In deze kosten zijn begrepen de abonnementen, boekhouding, marktbezoek, verzekering, porti, licht e.d. In rapport no 166 zijn deze kosten op f. 28,- per ha aangehouden op grond van de uitkomsten van een aantal L.E.I.-bedrijven. De heffingen voor de Stichting voor de Landbouw, welke gemiddeld f. 2,- per ha cultuurgrond bedragen, zijn eveneens in bovengenoemd bedrag begrepen. Voor de zaakschade zijn deze heffingen als wegvallende kosten beschouwd en is een bedrag van f. 26,- per ha cultuurgrond aangehouden. Door de gewijzigde productieomstandigheden zullen bepaalde kostenelementen waarschijnlijk dalen, bijv. verzekeringen. Andere kostenelementen zullen echter meer een stijgende tendentie^s vertonen, zodat het totaal van de kosten waarschijnlijk niet zal wijzigen. *1.2. 1953*

c. Beloning voor de bedrijfsleider

Zoals onder punt 2c is opgemerkt, zijn hiervoor de bedragen aangehouden, welke resulteren uit het genoemde voorlopige overleg tussen het Ministerie van Landbouw en de Stichting voor de Landbouw. Deze bedragen zijn f. 75,- per ha bouwland en f. 25,- per ha grasland + f. 20,- per koe. De veebezetting is gesteld op 1,3 stuks melkvee/mestvee per ha, zodat het bedrag per ha grasland f. 51,- belooft.

d. Trekkraachtkosten

De kosten van de werkpaarden zijn niet opgenomen. Aangenomen is dat op de bedrijven, welke in 1953 niet tijdig zijn drooggevallen, de werkpaarden niet aanwezig zullen zijn. Indien door bijzondere omstandigheden echter wel paarden aanwezig zijn, waarmee werkzaamheden op het bedrijf worden verricht, welke niet voor vergoeding in aanmerking komen, betekent dit een verhoging van de zaakschade van ongeveer f. 750,- per werkpaard. De arbeidskosten voor verzorging ad f. 150,- per werkpaard zijn hierin niet begrepen, daar de arbeidskosten afzonderlijk kunnen worden berekend.

De vaste kosten van de trekker (afschrijving en rente) zijn wel opgenomen en begrepen in de totale werktuigkosten.

e. Werktuigkosten

In de zaakschade zijn de totale werktuigkosten opgenomen, waarbij er van wordt uitgegaan, dat de gehele werktuigeninventaris aanwezig zal zijn. De daling van deze kosten door het verloren gaan van werktuigen is niet in de berekening opgenomen. Met behulp van de gedetailleerde werktuigeninventaris is de berekening evenwel voor ieder geval afzonderlijk te maken.

In de jaarkosten van de werktuigen zijn eveneens de trekkerkosten begrepen, echter zonder de variabele kosten.

Op grond van de gegevens van het type-bedrijf zijn de kosten van afschrijving, rente en onderhoud berekend. In bijlage III-D is een gedetailleerde werktuigeninventaris opgenomen met de vervangingswaarde en de berekende afschrijvingsbedragen.

De rente is berekend tegen 4% rentevergoeding over de gemiddelde boekwaarde, welke is aangehouden op 60% van de vervangingswaarde.

De onderhoudskosten zijn gebaseerd op de uitkomsten van een aantal L.E.I.-bedrijven over het boekjaar 1952/53. Deze uitkomsten zijn ongewijzigd overgenomen en bedragen f. 34,- per ha.

De totale werktuigkosten zijn over bouwland en grasland verdeeld op grond van de aanwending van de werktuigen.

De kosten bedragen per ha:

	<u>Bouwland</u>	<u>Grasland</u>
Afschrijving	f. 67,-	f. 24,-
Rente à 4%	" 23,-	" 10,-
Onderhoud en aanschaffing klein gereedschap	" 34,-	" 34,-
Totale kosten per ha	f. 124,-	f. 68,-

De oppervlakte grasland is van ondergeschikt belang in het bouwplan van het type-bedrijf. Ter vergelijking zijn daarom onderstaand de gemiddelde werktuigkosten vermeld, zoals deze voor weidebedrijven zijn berekend. Deze gegevens zijn afkomstig uit rapport No 170 betreffende het onderzoek naar de kostprijs van melk en de rentabiliteit van de melkproductie over de periode November 1952-November 1953.

WERKTUIGKOSTEN PER HA OP WEIDEBEDRIJVEN
(Voorcalculatie 1952/53)

	Afschrijving + rente x)	Onderhoud	Totaal
Friesland (klei- + veengebied)	f. 40,-	f. 44,-	f. 84,-
Noordholland (klei- + veengebied)	" 39,-	" 28,-	" 67,-
Noordholland (Z.O. van A'dam)	" 32,-	" 26,-	" 58,-
Utrecht (cons. melkbedrijven)	" 26,-	" 28,-	" 54,-
Zuidholland (cons. melkbedrijven)	" 27,-	" 35,-	" 62,-

x) Renteberekening op basis van $4\frac{1}{2}\%$.

Rekening houdend met bovengenoemde uitkomsten zijn de uitkomsten van het type-bedrijf ongewijzigd aangehouden op f. 68,- per ha grasland.

f. Arbeidskosten

Ingeval van zaakschade is gesteld, dat op de bedrijven geen vaste arbeiders aanwezig zijn, zodat de arbeidskosten niet zijn opgenomen. Ter oriëntering zij vermeld, dat de arbeidskosten per vaste arbeider ongeveer f. 3.500,- (inclusief sociale lasten) bedragen.

III. SAMENVATTING VAN DE UITKOMSTEN

1. Te vergeefs gemaakte kosten per
1 Februari 1953 (gld/ha gemeten maat)

Omschrijving	Bouwland						Grasland
	Onbewerkt land (niet op winter- voor)	Land op winter- voor	Winter- graan	Karwij	Koolzaad	Lucerne	
Grondbewerking	42,-	82,-	82,-	-	82,-	-	-
Alg. boerdertjuren	31,-	31,-	31,-	31,-	31,-	31,-	-
Zaaien	-	-	22,-	-	32,-	14,-	-
Verplegen	-	-	11,-	67,-	11,-	7,-	24,-
Zaaizaad (incl. ont- smetting)	-	-	56,-	18,-	8,-	74,-	-
Bemesting:							
fosforzuur/kali	58,-	58,-	58,-	58,-	58,-	58,-	31,-
stikstof	-	-	-	24,-	24,-	-	-
groenbemesting	25,-	25,-	25,-	25,-	25,-	-	-
stalmest	10,-	10,-	10,-	10,-	10,-	-	10,-
Rente omlopend kapitaal	3,-	3,-	3,-	3,-	3,-	3,-	-
Totaal	169,-	209,-	298,-	236,-	284,-	187,-	65,-

De herstel-bewerkingskosten, welke in een afzonderlijk rapport worden behandeld, zullen aansluiten op bovenstaande kostenberekening.

De graslandkosten vallen niet samen met de waarde van grasland, dat verloren is gegaan. De waarde, welke verloren is gegaan, is hoger dan de berekende kosten, omdat deze slechts betrekking hebben op de jaarlijks te maken kosten voor verplegen en bemesting en niet op de kosten, welke moeten worden gemaakt om goed blijvend grasland te verkrijgen. Deze laatste kosten worden opgenomen in de berekeningen voor de herstel-bewerkingskosten.

2. Z a a k s c h a d e

De bovenvermelde tevergeefs gemaakte kosten per ha dienen voor de bepaling van de zaakschade verhoogd te worden met de volgende kosten per ha: (gemeten maat):

	<u>Bouwland</u>	<u>Grasland</u>
Pacht (incl. onderhoud gebouwen)	f. 144,-	f. 144,-
Algemene kosten	" 26,-	" 26,-
Werktuigkosten	" 124,-	" 68,-
Beloning voor bedrijfsleider	" 75,-	" 51,-
	<hr/>	<hr/>
Totale meerkosten	f. 369,-	f. 289,-

De bedragen, berekend voor de zaakschade zijn uiteraard een benadering van de werkelijke kosten. Ten gevolge van de omstandigheden na 1 Februari 1953, waaronder verschillende bedrijven verkeren, zijn hierin variaties mogelijk, welke afhankelijk zijn van de op het bedrijf aanwezige arbeidskrachten, de trekkracht en de werktuigen.

In het algemeen moet worden opgemerkt, dat men bij het beoordelen van de berekeningen in dit rapport niet uit het oog mag verliezen, dat de berekeningen zijn afgestemd op de omstandigheden van het, voor de kostprijsberekeningen, ontworpen type-bedrijf in het Z.W.-Zeekleigebied. Uiteraard bestaan er zowel t.a.v. de productieomstandigheden als van de bedrijfsorganisatie vele variaties. Het spreekt dan ook vanzelf, dat de uitkomsten der berekeningen in dit rapport het meest van toepassing zijn op die bedrijven, welke onder soortgelijke omstandigheden verkeerden als die, welke voor het type-bedrijf zijn omschreven. Het was, gezien de beschikbare gegevens, echter niet mogelijk de berekeningen uit te voeren bij verschillende bedrijfsgrootte en voor verschillende omstandigheden.

PRODUCTIEOMSTANDIGHEDEN VAN HET TYPE-BEDRIJF
(BASIS VOOR DE BEREKENINGEN EN VERVAT IN RAPPORT NO 166)

Grondsoort: Schor- en gorsgronden, welke $\pm 70\%$ van de oppervlakte bouwland in het Z.W.-Zeekleigebied omvatten.

Bedrijfs grootte: De verdeling van de cultuurgrond in het Z.W.-Zeekleigebied over de verschillende grootteklassen is tamelijk gelijkmatig. De bedrijfs grootte van het type-bedrijf is afgestemd op die van de bedrijven in de grootteklasse van 30-50 ha. De oppervlakte cultuurgrond is aangehouden op 38 ha gemeten maat, dit is ± 40 ha kadastrale maat.

Grasland: Op grond van de uitkomsten van geënquêteerde akkerbouwbedrijven en de L.E.I.-bedrijven is het percentage grasland op 11% van de cultuurgrond aangehouden of wel 4 ha.

Bouwplan: De oppervlakte bouwland bedraagt 34 ha. Het bouwplan is gedocumenteerd met behulp van de inventarisatiegegevens van het C.B.S., de uitkomsten van L.E.I.-bedrijven en gegevens van geënquêteerde bedrijven in gemeenten met schor- en gorsgronden. Onder normale omstandigheden is het bouwplan als volgt samengesteld:

Oppervlakte gewassen in % van het bouwland

Granen	37%
Peulvruchten	10%
Vlas	12%
Aardappelen	17%
Bieten	21%
Lucerne/klaver	3%

Arbeidsvoorziening: Bij de opstelling van de type-berekening is de arbeidsbezetting aangehouden op 4 vaste arbeiders, welke het gehele jaar aanwezig zijn. Voor handenarbeid van de boer zijn 700 werkuren gerekend. Op grond van beschikbaar gekomen gegevens na het gereedkomen van de type-berekening is het aantal vaste arbeiders echter van 4 op 3 teruggebracht.

Trekkraftvoorziening: Op grond van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (landbouwtelling 1950) is de trekkraft voor het type-bedrijf gesteld op: 3 werkpaarden en 1 wieltrekker van ± 27 pk aan de riemschijf.

Veebezetting: De veebezetting is op het akkerbouwbedrijf van ondergeschikt belang. De in de type-berekening aangehouden veebezetting

is afgestemd op een aantal L.E.I.-bedrijven, waarop gemiddeld de volgende veebezetting voorkwam:

- 4 melkkoeien,
- 11 jongvee en mestvee.

Werktuigeninventaris: De werktuigeninventaris is gebaseerd op de gegevens van een aantal L.E.I.-bedrijven met een wieltrekker in de grootteklasse van 30-50 ha. De samenstelling van de gekozen inventaris is zodanig, dat hiermede het type-bedrijf volledig kan worden geëxploiteerd. De volledige specificatie van de inventaris is opgenomen in bijlage III bij de toelichting op het berekenen van de werktuigkosten.

BOUWPLAN

Aan de hand van de inventarisatie-gegevens C.B.S. 1952 en C.B.S.-gegevens over het rampgebied is nagegaan in hoeverre het bouwplan in de geïnundeerde gebieden afwijkt van het bouwplan van het type-bedrijf. De uitkomsten zijn weergegeven in onderstaande tabel. Er blijken wel enige verschillen te bestaan, welke echter niet zo groot zijn, dat het mogelijk is de invloed van deze verschillen op de kosten te bepalen. Wel kan t.a.v. de bemesting rekening worden gehouden met de oppervlakte uien, welk gewas in het bouwplan van het type-bedrijf niet is opgenomen.

OPPERVLAKTE GEWASSEN IN % VAN HET BOUWLAND

Gewassen	Type-bedrijf (Voorcalc. 1952)	Inventarisatiegegevens C.B.S. - 1952	
		Gehele gebied	Getroffen gebied 1)
Granen:			
tarwe	14,7	14,8	15,0
gerst	17,9	15,6	13,3
haver	4,1	5,3	4,9
overige granen	-	2,8	2,2
Totaal granen	36,7	38,5	35,4
Peulvruchten	10,0	8,4	7,3
Handelsgewassen:			
vlas	11,8	9,4	8,6
overige handelsgewassen	-	1,6	1,4
Totaal handelsgewassen	11,8	11,0	10,0
Knol- en wortelgewassen:			
aardappelen	16,9	14,1	17,5
suikerbieten	19,1	17,2	17,8
overige gewassen	1,8	4,0	3,7
Totaal knol- en wortelgew.	37,8	35,3	39,0
Uien	-	2,6	4,1
Groenvoedergewassen	3,7	4,2	4,2
Totaal bouwland	100,0	100,0	100,0

1) Raming op basis van het getroffen areaal per gemeente.

ARBEIDSKOSTEN

1. Personeelsbezetting

De werkzaamheden, welke in 1952 verricht zijn ten behoeve van oogst 1953, worden hoofdzakelijk uitgevoerd door de vaste arbeidskern. Op grond hiervan is de berekening van de gemiddelde kosten per gewerkt uur gebaseerd op de vaste arbeidskern van het type-bedrijf. Na het gereedkomen van het rapport No 166 is de hierin vermelde personeelsbezetting gewijzigd naar aanleiding van later beschikbaar gekomen gegevens. De berekening is gebaseerd op de volgende vaste arbeidskern:

- 1 arbeider op weekloon (veeverzorger/paardenknecht),
- 2 arbeiders op uurloon (accoordloon).

Er is aangenomen, dat de boer 700 uur handenarbeid verricht.

2. Beloning per uur

De beloning van de arbeiders is afgestemd op de geldende tarieven volgens de C.A.O. voor het jaar 1952/53 van volwaardige arbeidskrachten.

Bij de samenstelling van de typeberekening ontbrak voldoende documentatiemateriaal om in de berekening van de gemiddelde loonkosten, eveneens de jeugdige arbeiders (jonger dan 23 jaar) te betrekken. De invloed hiervan op de hoogte van de gemiddelde loonkosten is daarom buiten beschouwing gelaten evenals de toeslagen aan 1e knecht of voorman, welke eveneens in de praktijk voorkomen. Voor de berekening van de gemiddelde loonkosten is gesteld, dat deze beide factoren elkaar ongeveer zullen compenseren.

Het loon van een veeverzorger/paardenknecht bedraagt in de verschillende gebieden:

	Zeeland	West-Noordbrabant	Zuidholl. Eilanden
Jaarloon in geld	f. 2.665,-	f. 2.790,-	f. 2.639,-
Loon in natura	" 112,-	-	" 258,-
Totaal jaarloon	f. 2.777,-	f. 2.790,-	f. 2.897,-
Totaal uren	2.834	2.860	2.844
Gem. uurloon	98 ct	97,5 ct	101,9 ct

Het gewogen gemiddelde uurloon van een veeverzorger/paardenknecht bedraagt 98,8 ct. De waardering van de handenarbeid van de boer geschiedde eveneens tegen het gemiddelde uurloon van een veeverzorger/paardenknecht.

De uren van de overige arbeiders zijn berekend tegen het basisuurloon van 88 ct.

In bovenstaande uurlonen is nog niet begrepen de toeslag voor de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering van 1,1%. Deze verzekeringskosten worden voor de waardering van de handenarbeid van de boer

echter buiten beschouwing gelaten. Het uurloon van de verschillende arbeidskrachten bedraagt met inbegrip van deze toeslag:

	Arbeiders op weekloon	Arbeiders op uurloon
Loon per uur	99,9 ct	89 ct

3. Vacantie, vacantietoeslag, ziekte en verlet op feestdagen

In verband met het feit, dat de berekening is gebaseerd op de vaste arbeidskern, zijn de kosten voor vakantie, vacantietoeslag, ziekte e.d. theoretisch berekend. Op grond van de voorschriften volgens de G.A.O. voor de verstrekking van vakantie, vacantietoeslag e.d., bedragen deze kosten $\pm 8\%$. De doorbetaling tijdens ziekte is aangehouden op $0,5\%$. In totaal zijn de loonkosten verhoogd met $8,5\%$. De kosten voor regen- en vorstverlet van de vaste arbeiders zijn hierin niet begrepen, maar komen tot uitdrukking in de algemene boerderijuren, welke eveneens in de kostenberekening zijn opgenomen.

4. Sociale lasten

De wettelijke sociale lasten bedragen per Januari 1953:

Ziektewet	2,0%
Ziekenfondsverzekering	2,0%
Vereveningsheffing	4,0%
Kinderbijslag	5,5%
Ongevallenwet	1,7%
Ouderdoms- en invaliditeitsverzekering	1,1%
Wachtgeld- en werkloosheidsverzekering	1,1%
Bedrijfspensioenfonds	3,0%
Totaal	<u>20,4%</u>

De sociale lasten voor de handenarbeid van de boer zijn berekend tegen $19,3\%$, zonder de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering.

5. Gemiddelde arbeidskosten per gewerkt uur

De berekening van de gemiddelde arbeidskosten per uur is gebaseerd op het aantal uren van de vaste arbeidskern, dat in tijdloon wordt gewerkt.

De gemiddelde arbeidskosten zijn dan als volgt berekend:

a. Boer: 700 uur à 98,8 ct	f. 692,-
sociale lasten 19,3%	" 133,- f. 825,-
<hr/>	
b. Veeverzorger/paardenknecht:	
1.275 uur à 99,9 ct	" 1.274,-
vacantie, vacanti toeslag e.d. 8,5%	" 108,-
sociale lasten 20,4%	" 282,- "1.664,-
<hr/>	
c. Arbeiders op uurloon:	
4.900 uur à 89 ct	"4.361,-
vacantie, vacanti toeslag e.d. 8,5%	" 371,-
sociale lasten 20,4%	" 965,- "5.697
<hr/>	
Totaal	f. 8.186,-
Totaal uren	6.875 uren
Gemiddelde kosten per gewerkt uur	f. 1,19

TREKKERKOSTEN

De specificatie van de berekende trekkerkosten voor de bepaling van de tevergeefs gemaakte kosten is als volgt:

Variabele kosten per gewerkt uur

Onderhoud (geen revisiekosten)	f. 0,31 ⁵
Brandstofverbruik: benzine 0,7 l. à 38 ct	" 0,26 ⁵
petroleum 5,7 l. à 17,3 ct	" 0,98 ⁵
Smeermiddelen	" 0,22 ⁵
Toeslag trekkerchauffeur	" 0,12 ⁵
Overige kosten	" 0,05 ⁵
Totaal variabele kosten per werkuur	f. 1,97

De kosten voor brandstof en smeermiddelen zijn afgestemd op het prijspeil in November 1952.

In afwijking van de berekeningen in rapport No 166 is in de trekkerkostenberekening eveneens opgenomen de toeslag aan de trekkerchauffeur.

Bijlage III-C

PACHT

Als gemiddelde pachtprijs voor oogst 1953 wordt beschouwd de gemiddelde pacht, welke in het boekjaar 1953/54 zou worden betaald voor bedrijven, welke worden geacht gemiddeld overeen te komen met het type-bedrijf. Deze laatste is uiteraard nog niet bekend. Ze is derhalve berekend uit de gemiddelde pachten van de pachtcontracten, welke opnieuw zijn afgesloten van elk der laatste 4 productie jaren, derhalve voor de oogstjaren 1950 t/m 1953. Hierbij is gesteld, dat niet alle contracten elke 3 jaar worden vernieuwd; verondersteld is, dat de contracten gemiddeld genomen om de 4 jaar worden herzien.

De gegevens omtrent de gemiddelde pacht prijzen van nieuw-afgesloten pachtcontracten worden verkregen uit de desbetreffende statistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De periode in deze statistiek loopt van Juli t/m Juni. Daar de pachtcontracten doorgaans worden vernieuwd vóór het begin van het nieuwe productiejaar, is gesteld, dat de gegevens uit het statistiekjaar 1949/50 betrekking hebben op de nieuwe contracten, welke met het boekjaar 1950/51 (dus voor oogst 1950) zijn ingegaan. De gegevens uit de statistiekjaren 1950/51 resp. 1951/52 gelden dan voor de productie jaren 1951 resp. 1952. Voor het productiejaar 1953 waren nog geen gegevens uit de statistiek bekend. Voor dit jaar is derhalve een opgave verstrekt door de Grondkamers. Deze opgave heeft betrekking op de vermoedelijke gemiddelde pachten van nieuwe contracten voor oogst 1953 voor bedrijven, welke onder dezelfde productie-omstandigheden verkeren als het type-bedrijf.

Bovengenoemde gegevens waren als volgt:

Boekjaar	Oogstjaar	Bron	Pacht per ha gemeten maat (met inbegrip van de woning)
1950/51	1950	Pacht-statistiek C.B.S. 1949/50	f. 114,-
1951/52	1951	Pacht-statistiek C.B.S. 1950/51	f. 125,-
1952/53	1952	Pacht-statistiek C.B.S. 1951/52	f. 138,-
1953/54	1953	Grondkamers: opgave Sept. 1952	f. 179,-
Vermoedelijke gemiddeld betaalde pacht oogst 1953			f. 139,-

Bijlage III-D

WERKTUIGENINVENTARIS

In onderstaande tabel is de gespecificeerde werktuigeninventaris gegeven van het type-bedrijf. De trekker is eveneens hierin opgenomen. Overigens is een correctie aangebracht ten opzichte van de gegeven inventaris van het type-bedrijf in verband met de verbouw van pootaard-appelen, welke in het bouwplan van het type-bedrijf niet voorkomen. Het totale aantal kiembakjes is daarom verhoogd met 300 stuks.

Aantal	Werktuigen	Afschrijving	Voorcalc. '53		Omschrijving van het werktuig
			Vervangingswaarde	Afschr. bedrag	
	<u>A. Trekker</u>	%	gld	gld	
1	Wieltrekker	10	6.600	660	25/28 pk aan riemschijf, brandstof petroleum
	<u>B. Wagens</u>				
3	Luchtbandenwagens	5	5.180	259	3 à 4 ton
1	Wagen met platte bak	1)	-	-	
1	Kar	5	825	41	
	<u>C. Grondbewerking</u>				
1	Trekkercultivator	7	930	65	+ 2,20 m, 11 tanden, beitels en ganzevoeten
1	Trekkerschijvenegge	10	580	58	+ 2,- m, 24 schijven
1	Trekkerploeg	10	1.400	140	2-3 schaar, 3 schijfkanter en 3 voorscharen
1	Wentelploeg	7	435	30	1 schaar
1	2-scharige ploeg	7	279	20	
1	Kantploeg	7	147	10	
4	Stalen eggen	5	528	26	
1	Zaadeg	5	95	5	6 velds
2	Vijfbalkseggen	5 ²⁾	168	8	
1	Onkruideg	5	170	9	middelzwaar
1	Eggekarr	5	130	7	
1	Landrol/cambridgerol	2,5	400	10	
1	Ploegslede	5	65	3	
1	Sleep	5	169	8	2,5 - 3 meter
	Anti-slipkettingen/ kooiwieien	15	685	103	

1) reeds afgeschreven

2) waarvan 1 eg reeds afgeschreven

Aantal	Werktuigen	Afschrijving	Voorcalc. '53		Omschrijving van het werktuig
			Vervangingswaarde	Afschr. bedrag	
	<u>D. Zaaian en verplegen</u>	%	gld	gld	
1	Zaaimachine met vlakanters	5	1.300	65	2 m, lepelrad, 12 rijen, autostuur
1	Zaadontsmetter	5	164	8	
1	Wiedmachine	5	1.265	63	14 parallelogr., 12 schoffels van 12 cm, 2 van 20 cm, 5 van 24 cm, 4 anaarders, 5 loofbeschermers
1	Kunstmeststrooier	12	588	71	± 2,20 m, schotelstelsysteem
1	Aardappelboommachine	7	458	32	2 rijig, halfautomatisch
1	Aanaardploeg	7	111	8	
600	Kiembakjes	8	894	72	
1	Rugsproeier	10	131	13	middeldruk; met roerwerk
1	Verstuiver	10	78	8	
	<u>E. Oogstwerktuigen</u>				
1	Graanmaaijer (paarden)	5	3.495	175	5 voets, op lucht, m. torpedo, 4 arenheffers
1	Maaimachine	5	967	49	m. erwtengarnituur
1	Aardappelrooier	12	942	113	werprad
250	Ruiters	12	540	65	
	<u>F. Grasland en veehouderij</u>				
1	Hooihark	4	495	20	2 m.
1	Melkwagen	5	98	5	4 bussen/emmer
1	Weidesleep	5	90	5	
1	Electr. afrastering	20	110	22	batterij (excl. palen en draad)
1	Bietermolen	5	125	6	6 messen
1	Hakselmachine	5	206	10	
	<u>G. Overige werktuigen</u>				
1	Electr. motor	4	254	10	3 pk
1	Brandstoftank	10	435	44	m. handpomp
1	Watertank	8	193	15	750 liter
1	Sorteermachine	8	455	36	m. 7 zeven
1	Basoule	5	137	7	m. gewichten
	Klein gereedschap	-	2.450	-	
	Totaal vervangingswaarde en afschrijving		34.770	2.384	